

درس چهارم: آخرین امپراتوریهای مسلمان

پی آمدهای پیروزی ترکان در نبرد ملازگرد:

- ۱- گسترش اسلام در آسیای صغیر
- ۲- جنگ های دویست ساله صلیبی
- ۳- با کوچ قبایل ترک مسلمان از شرق ایران به آسیای صغیر به تدریج دولت های محلی در آنجا بوجود آمدند. یکی از معروفترین این قبایل قبیله قایی بود که در حدود آنقره (آنکارای فعلی) سکونت داشت. رهبر این قبیله ارطغرل بود. پسرش عثمان در سال ۶۹۹ قمری دولتی به نام خود (عثمانی) تأسیس کرد. حکومت عثمانی آخرین امپراتوری قدرتمند جهان مشرق بود که نام و آوازه اش برای قرن ها موجب هراس اروپائیان شده بود.

سلاطین مشهور عثمانی:

- ۱- **سلطان محمد فاتح:** از مشهورترین سلاطین عثمانی که توانست با فتح قسطنطنیه (شهر کنستانتین) به حیات سیاسی امپراتوری هزار ساله روم شرقی (بیزانس) خاتمه دهد و بخاطر اینکار لقب سلطان محمد فاتح بگیرد. این اقدام وی مبدأ قرون جدید در تاریخ اروپا شناخته شد.

۲- سلطان سلیم:

- الف: در جنگ چالدران (۹۲۰ قمری) سپاه شاه اسماعیل صفوی را با اسلحه آتشین شکست داد.
- ب: عراق و شام را فتح کرد.
- ج: بالشکر کشی به مصر دولت ممالیک مصر را منقرض ساخته به خلافت عباسیان پایان داد
- د: پس از اداره مکه و مدینه خود را خلیفه خواند.

۳- سلیمان قانونی:

- ۱- مشهورترین پادشاه عثمانی در قرن ۱۶م/۱۰۰۱ق. بود.
- ۲- در زمان او امپراتوری عثمانی به نهایت وسعت خود رسید.
- ۳- سپاهیان عثمانی شهر وین پایتخت اتریش را به محاصره خود درآوردند.
- ۴- نیروی دریایی قوی به فرماندهی خیرالدین بربروس تشکیل داد که نیروی دریای اروپائیان را شکست داد. ترکها به دلیل تشکیلات منظم و قوانین مدونی که او برقرار کرده بود او را «سلیمان قانونی» خواندند. اروپائیان او را به واسطه قدرت و عظمت «سلیمان باشکوه» نامیدند.

مسائل و مشکلات داخلی عثمانی

- ۱- خوش گذرانی و فساد سلاطین عثمانی
- ۲- جلوگیری از انجام هر گونه اصلاحات سیاسی - اجتماعی که منافع اشراف و درباریان را به خطر می انداخت.
- ۳- توقف فتوحات که موجب بیکاری ارتش عظیم عثمانی شد.
- ۵- مخالفت اشراف و درباریان با انجام اصلاحات سیاسی و اجتماعی

مسائل و مشکلات خارجی عثمانی:

- ۱- جنگ های طولانی با ایران
- ۲- جنگ های متعدد و طولانی با روسیه ف اتریش و دیگر ممالک اروپائی
- ۳- دخالت کشورهای اروپائی در امور داخلی عثمانی به بهانه حمایت از اقلیت های قومی و مذهبی که به مسئله شرق مشهور شد.

علت نامیده شدن مرد بیمار اروپا: از دست دادن بخش هایی از قلمرو بخاطر ضعف تشکیلات سیاسی اداری و عقب ماندگی از تحولات علمی و فرهنگی اروپا و مداخلات نظامی و سیاسی اروپائیان بود.

دو گرایش متضاد عصر تنظیمات:

۱) اتحاد اسلام: وحدت و یکپارچگی پیروان مذاهب اسلامی و پرهیز از اختلافات قومی و فرقه ای را رمز پیشرفت مسلمانان می دانستند.

آنها خواهان احیای مجد و احیای گذشته ی مسلمانان بود.

شعار آنها: بازگشت به اسلام نخستین رهبر آنها: سید جمال الدین اسدآبادی

۲- پان ترکیسم: این جریان خواستار تجدید حیات عثمانی با اتکا به عنصر ترک بود.

تحت تأثیر این جریان گروهی از نظامیان و روشنفکران ترک نهضتی به نام «ترکان جوان» را بوجود آوردند.

این جریان بعد از فروپاشی عثمانی در طی جنگ جهانی اول رهبری کشور ترکیه را بدست گیرد.

مهمترین موانع و مشکلات اصلاحات: ۱- عقب ماندگی علمی و فرهنگی ۲- حاکمیت استبدادی ۳- تقلیدی بودن

عوامل کندی اصلاحات: ۱- مخالفت اشراف نظامی (ینی چری ها) ۲- مخالفت نیروهای سنت گرا

امپراتوری مغولی هند یا امپراتوری بابر یا گورکانیان هند

مؤسس دولت گورکانیان ظهیر الدین بابر بود. او همزمان با دولت صفوی توانست حکومت گورکانیان را تأسیس کند.

بجای ظهیر الدین فرزندش همایون به سلطنت رسید او هرچند مرد با فرهنگ و دانشمندی بود اما مانند پدر لیاقت و

کاردانی نداشت، همین امر موجب شد تا یکی از امرای افغانی استان بهار به نام «شیرخان» همایون را شکست داده از

هند براند. همسر همایون در آوارگی بیابانها فرزندى دنیا آورد به نام محمد که بعدها با نام اکبر از بزرگترین

امپراتوری هند گردید.

همایون ۱۶ سال بعد با کمک قزلباش های صفوی به سلطنت رسید.

اقدامات جلال الدین محمد اکبر شاه گورکانی (اوج اقتدار گورکانیان):

۱- تأسیس ارتش دائمی

۲- شکست دولت های کوچک مسلمان هند

۳- تسخیر نواحی وسیعی از جنوب و مرکز هند

۴- به رسمیت شناختن اختیارات و حقوق مهاراجه (اشراف هندی) و اختیار نمودن همسر از میان آنان و گسترش نسبی

اسلام در میان آنان.

۵- برقراری روابط دوستانه با پارسیان زردشتی هند

۶- انجام اصلاحاتی در امور قانونی اداری و مالی دولت مغولان کبیر هند

۷- لغو رسم ساتی

عوامل انحطاط و زوال گورکانیان

۱- تن آسایی و عشرت طلبی پادشاهان گورکانی

۲- عصیان هندوها و سیک های ناراضی به دلیل سیاست خشن مذهبی گورکانیان

۳- دست اندازی قلمرو گورکانیان توسط امرای نواحی داخلی و حکومت های خارجی